

RAE

Edebiyat,
fikir,
kültür,
sanat
derginiz.

Yıl: 5
Sayı: 35
Eylül - Ekim 2025

İmtiyaz Sahibi
Süveyda Güleç

Genel Yayın Yönetmeni
Süveyda Güleç

Editör
Süveyda Güleç

Tasarım
YükselCan Bıçak

Kapak Tasarım
Rabia Gülşah Gültaş

Sosyal Medya Ekibi
Aycan Küçükkaya

Website Sorumlusu
Hakan Karaduman
Melih Katmer

İletişim
iletisim@rafdergi.com

 raf.dergi

 raf.dergi

İçindekiler
RAF | Eylül - Ekim

İNDEKİLER

- 03** → Editörden
04 → Hem Yakın En Uzak - Deneme
05 → Usta - Şiirhane
06 → Kitapsever
07 → İpek Ongun ile Söyleşi
09 → Karikatüristik
10 → İstemem Eksik Olsun - Şiirhane
11 → Fotoğ-RAF
12 → Etimog-RAF
13 → Karikatüristik
14 → Bir Sokak, Çokça Hayat ve Bir Kadın - Deneme
16 → Don Ritchie Kimdir? - Şiirhane
17 → Filmsever
19 → Fotoğ-RAF
20 → Geri Gelseler - Şiirhane
21 → Fark Edilmeyen - Şiirhane
22 → Filmsever
23 → Kabuk - Şiirhane
24 → Tablo
25 → Fotoğ-RAF

Dergimiz siz değerli okuyucularımıza online olarak sunulmaktadır. Ücretsizdir.

ZEYİR

Takvimler Eylül'e dönüverdi usulca. Bir eşikten atladık. Yazın telaşlı günlerinden, güneşin kavurucu sıcaklığından, gürültülü neşesinden yavaşça sıyrılıp sonbaharın serin, dingin kucağına geçiverdik. Rüzgârın yön değiştirdiği, günlerin kısaldığı, yaprakların önce sarıya sonra kırmızıya döndüğü şu günlerde, insana hem hüznün hem umut taşıyan Eylül, yeni başlangıçlara yazılan bir şarkı fısıldıyor adeta.

Her yeni mevsimle ruhumuzda aralanan kapıların birinden geçiyoruz. Yaprakların sararıp düşüşündeki vedaya, toprağa karışan tohumlardaki yeniden doğuşa şahitlik ediyoruz. Bu ikili dilde, daima dönüşen hayatı ve düzeni hatırlıyoruz. Umut da işte tam burada yeşeriyor: biten her şeyin ardından başlayacak olanı beklemenin sabrı ve heyecanında.

Okulların kapılarının aralandığı, şehirlerin ritminin yeniden hızlandığı, masaların başında yeni defterlerin açıldığı bu günler; aslında sessiz bir "yeni yıl"a benziyor. Yazın dağınık neşesi yerini köklü kararların vakur dinginliğine bırakırken. İnsan, kalbinin derinliklerinde ertelediği niyetleri bu mevsimin serin rüzgârıyla gün yüzüne çıkarıyor.

Biz de bu sayımızda tazelenmenin ve yenilenmenin izini sürdürdük. Umudun nasıl yeniden doğduğunu, başlangıçların insana nasıl cesaret verdiğini, kendini kurmanın edebiyatla nasıl mümkün olduğunu aradık. Çünkü inanıyoruz ki, her bitiş bir başka hikâyenin kapısını aralar; her düşen yaprak yeni bir filiz için topraktır.

Ve belki de en önemlisi, bu dönüşümlerin bize fısıldadığı hakikattir: hayat daima yeniden başlar. Her adımda, her cümlede, her mevsimde...

Hem Yakın En Uzak

Sinan URHAN

İnsan dardayken anlıyor en yakınının aslında en ırakta bir köşede yabancı gibi oturduğunu. Gönlün gönülü bulamadığı her yer zifir. Karanlıkta dolaşyoruz çoğu zaman. Ellerimiz boşlukta geziniyor. Tutunacak kuru da olsa bir dal başımızı sokacak küçük de olsa bir sığınak arıyoruz. Sığındığımız hane kapısını ne zaman aralacak hep bir uçurumda buluyoruz kendimizi. "Yabancıların en yakınıydın sen" diyen sessiz çığlıklarımızın yankılarında kayboluyor sözde sevdiklerimiz. Uçurumlarla donanmış, uçurumlara açılmış insanla insanın arası. İçi boş sözlerin, haddi zatından fazla darası. Görünmez mesafelerde kaybolup gidiyoruz, uyuyup uyandıığımız ve nihayet uyuyup uyanamadığımız bu rüyada. Ne gerek var değil mi kıldan ince kılıçtan keskin sözlere. Heyhat bunu ne halle anlatabilirsin ne de ahvalle. Ferhat olursun da tozunu dert eder yakınacak olan Şirin.

Kibir...

Bu illettir insanı içten içe kemirip çürüten. Kibir kuşananın zahirinde güçlü bir çınar görürsün de bânını bir yel gelir alır, tozunu dağlara savurur, koca koca dağları yarattığımız zihnimizde ve zerreden ibaret olduğumuz arzda sağa sola uçuşur. İnsan ilişkilerinin en zehirleyici sarmaşığıdır. Sıkar boğar tek tek etrafını, tek başınalığa müptela eder sahibini de yalnız kalınca anlar zehrini. Tevazu öyle değildir. İnsanın en güzel zinetidir tevazu. Durudur ve nahif...

Münzevi...

Durgunluğa ihtiyacımız var nihayet duruluğa. Kendimizi hesaba çektiğimiz, kendimizle mütemadiyen hesaplaştığımız münzevi bir dünyaya. İçe kapanık değil içe dönük bir hayat. Hakikat zahir değildir bazen. En çetin fırtınaları da içinde kopar insanın. "Girebilse şu sinemde neler var" dediği yerde buluruz hakikati. Susuyor olmam acı çekmediğim anlamına gelmiyor demişti Tarık Tufan. Sesleri duyulmasın diye ses telleri kesilen acımasız fare deneylerinden bahsettikten sonra. O gün anlamıştım insan en fazla susarak feryat edermiş. İnsan sureti görür de çoğu zaman haberi olmaz manadan.

Kaygı...

Kaygıdır bütün lezzeti acılaştırır.

Ne diyor şair; "Olduğun yeri doldur, olmayanı yok say, hayat olmayana ağıt yakacak kadar uzun değil."

Hayat kısa uçan kuşlar da dönmüyor artık. O yüzden geleceği karanlıkla boğmayalım. Hepi topu kaç günümüz kaldı şu dünyada...

Usta

Süveyda GÜLEÇ

Aşk şiirleri yazamam bu saatten sonra
Ne aşığım ne yasta
Sırtımda ucuz ve kaba
Tüm dertlerimden yaptığım şu susta
Seni bana getirmeye yetmez
Bu saatten sonra
Belli ki az daha yaşayacağım
Bıraksalar mezara varmam iki güneş
Ama yaşamayı alışkanlık etmişiz
Serin bir çınar duruyor başıma yakın
Gövdeme gölge etmeye
Geçmişime
Aramızdaki maviler yeşiller ve gözlerin

El sakladığım yerden çıkma
Lale koparmayı sevmezsin
Ne de gerçeğe uzak durmayı

Usta üzülme bana
Hayat yakamı bırakmıyor

Rüyalar, Masallar ve Mitler Üzerine

Süveyda GÜLEÇ

Erich Fromm'un Rüyalar, Masallar, Mitler adlı kitabı, insan ruhunun en eski ve en evrensel anlatı biçimlerine derinden bir bakış sunar. Fromm, rüyaların bilinçdışının bireysel dili, masalların kolektif bilinçdışının halk dili, mitlerin ise insanlığın evrensel ve arketipsel dili olduğunu ileri sürer. Bu üç alanı yan yana getirerek, insanın hem bireysel hem toplumsal düzeyde anlam arayışını aydınlatır.

Kitap boyunca Fromm'un, Freud ve Jung'dan miras aldığı psikanalitik kavrayışı, benimsediği hümanist yaklaşımıyla yeniden yorumladığını görürüz. Ona göre rüyalar, yalnızca bireyin bastırılmış arzularını değil, aynı zamanda insanın varoluşsal kaygılarını da dile getirir. Masallar ise, kuşaktan kuşağa aktarılan sembeler aracılığıyla toplumsal değerleri, korkuları ve umutları taşır. Mitlerse, bütün bir uygarlığın temel sorularına yanıt arayan büyük sembolik öykülerdir.

Fromm'un bu üçlü ayrımı, aslında insanın iletişim biçimlerinin evrimini de gözler önüne serer. Rüya, bireyin en kişisel anlatımıdır; masal, topluluk içinde paylaşılan ortak dil; mit ise tüm insanlığın paylaştığı evrensel semboller dünyasıdır. Bu bakış açısı, edebiyatın ve sanatın neden böylesine güçlü bir şekilde insan ruhuna işlediğini de açıklar. Çünkü her sanat eseri, bir yanıla rüya, bir yanıla masal, bir yanıla da mit taşır.

Kitap, aynı zamanda simgelerin çokkatmanlı doğasına da dikkat çeker. Fromm'a göre, bir simge hiçbir zaman tek bir anlama indirgenemez; her simge, farklı bağlamlarda farklı yankılar uyandırır. Bu nedenle rüyalarımızı, dinlediğimiz masalları ya da mitolojik anlatıları çözümlmek, yalnızca onları anlamak değil, kendimizi anlamaktır. Fromm, okuru kendi bilinçdışına ve kültürel hafızasına ayna tutmaya çağırır.

Eserin güçlü yanlarından biri de, kuru bir akademik dil yerine, anlaşılır ve okuru içine çeken bir üslup benimsemesidir. Fromm, karmaşık psikolojik ve felsefi kavramları sade örneklerle somutlaştırır. Bir rüya ile bir halk masalını, bir mit ile güncel bir toplumsal sorunu yan yana getirerek, okuru düşünmeye zorlar. Bu yaklaşım, kitabı hem bilimsel hem de edebi bir zevkle okunur kılar.

Bugünün dünyasında, hızla tüketilen hikâyeler çağında yaşıyoruz. Fromm'un hatırlattığı şey, masalların ve mitlerin aslında bizim kolektif bilinçdışımızı taşıyan, bizi geçmişle ve gelecekle bağlayan derin köprüler olduğudur. Rüyalarımızda gördüklerimiz, masallarda dinlediklerimiz ve mitlerde saklanan semboller, insanlığın ortak yolculuğunu anlamamıza yardımcı olur.

Sonuçta, Rüyalar, Masallar, Mitler yalnızca bir psikanaliz kitabı değil, aynı zamanda insanın anlam arayışına dair edebi ve felsefi bir yolculuktur. Fromm, okura hem kendini hem de insanlığın ortak mirasını yeniden keşfetme imkânı sunar. Bu nedenle kitap, edebiyat ile psikolojiyi, bireysel ile evrenseli, bilinçdışı ile kültürü birleştiren güçlü bir köprü niteliğindedir.

Gençlik Edebiyatına Adanmış Bir Ömür:

İpek Ongun ile Söyleşi

Türk gençlik edebiyatının en sevilen isimlerinden biri olan İpek Ongun, 1980'den bu yana kaleme aldığı eserlerle üç kuşağın hayatına dokundu. Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi başta olmak üzere, gençlere rehber niteliğinde kitaplar sunarak onların duygu dünyasını yansıttı. 2010 yılında kütüphanelerde en çok okunan yazar seçilen Ongun, yazarlık serüveninde samimi üslubu ve ilham verici hikayeleriyle fark yaratmaya devam ediyor.

Bu röportajda, edebiyata adanmış bir yaşamı, genç okurlarıyla kurduğu özel bağı ve yazarlık sürecini konuşuyoruz.

Yazarlık kariyeriniz 1980'de yayımlanan ilk kitabınız Mektup Arkadaşları ile başladı. O günden bugüne, yaklaşık kırk beş yıldır süren bu yolculuğu nasıl tanımlarsınız? Edebiyat dünyasında kendi yerinizi bulma sürecinizde hangi dönüm noktaları sizi özellikle etkiledi?

45 yıldır süren bir yolculuk... Heyecanlı... Kalp çarpıntılı ve çok güzeldi! Edebiyat dünyasına girişimse, farkına vardığım bir büyük eksiklikten kaynaklanıyordu. 80'li yıllarda iki tür edebiyat vardı! Çocuklar için yazılanlar ve büyükler için olanlar. Bense bu ikisinin arasında gerçekten önemli bir dönemin olduğunun farkına varmıştım. Bu... 'ilk gençlik' dönemiymi! Bizimse o zamanlar ilk gençlik dönemini yaşayan gençlerimiz için böylesi kitaplar yoktu! Oysa 'ilk gençlik yılları' çalkantılı, zorlayıcı, kendi kişiliğini bulma sancılarının yaşandığı sorgulayıcı yıllardı.

Gençlik edebiyatı denince akla gelen ilk isimlerden birisiniz. Gençlere yönelik yazmaya sizi yönelten neydi? Bu alanda eser vermenin sizin için önemi ve anlamı nedir?

Gençleri çok seviyorum! Ve onlara her türlü bilgi ve birikimimizle destek olmamız gerektiğine inanıyorum. Kitaplarımı da hep bu amaçla yazdım zaten. Hikâyelerle harmanlayarak... göremedikleri noktalara dikkat çekerek... sıkmadan onlara bir şeyler göstererek... Özetle, onları hayata hazırlamak amacıyla destek vermek... İşte bütün amacım buydu.

Eserleriniz kuşaklardır okunuyor; annelerin gençliklerinde okuyup şimdi çocuklarına armağan ettiği kitaplarınız var. Bu kuşaklararası bağ sizin için ne ifade ediyor, böyle uzun soluklu bir etkiye sahip olmasını bekler miydiniz?

Modalar değişir, zevkler, seçimler değişir ama insan... insandır! Dolayısıyla genç de zaman ne kadar değişik olursa olsun, yine de gençtir. Değişik biçimlerde de olsa büyüme sancılarını yaşayacak, kişiliğini bulma mücadelesini verecektir. Sevinecek, üzülecek, deneyimleyerek hayatı öğrenecektir. Pek çok şey değişiyor ama insan doğası aynı. Belki de o nedenle kitaplarım sizlerin deyişinizle 'uzun soluklu bir etkiye sahip'.

Kırk yılı aşkın bir süredir yazıyorsunuz. Bu süreçte ilham kaynaklarınız neler oldu? Hikayelerinizi oluştururken kendi gençliğinizden, çevrenizdeki gençlerden veya yaşadığınız gerçek olaylardan ne ölçüde esinleniyorsunuz?

İlham kaynağım hep 'gerçek yaşamlar' oldu! Etrafımdaki insanlara, aileme, dostlarıma, arkadaşlarıma hep onları 'görerek' baktım! Bir şeyler öğrenmek için bakıyordum sanırım. Konuşurken karşımdakini gerçekten dinlerim mesela. Bunu kitaplarıma konu olsun diye yapmıyorum elbette. Asla! Bu benim huyum! Amiyane tabirle...'kös dinleyemiyorum!'

Yazım sürecinizden biraz bahseder misiniz? Yeni bir kitap yazarken nasıl bir çalışma rutini izliyorsunuz? Her gün belirli saatlerde yazma disiplinine sahip misiniz, yoksa ilham geldikçe mi kalemi (ya da klavyeyi) elinize alırsınız?

Benim için... Önce fikir oluşur! Ne hakkında yazacağım? Ana fikir oluştuktan sonra uzun yürüyüş saatlerinde konu zihnimde gelişir! Yazacağım konu ve satır aralarında gençlere destek olabilecek doğru mesajları verebilmek için önce 'kendi dersimi' çalışırım. Bir başka deyişle, o konu, o sorun hakkında psikologlar, pedagoglar ne demişler ve sorunun üstesinden gelebilmek için neleri nasıl yapmamız konusunda neler öneriyorlar! Bunları ince ince okur, dersimi çalışırım! Ondan sonra da sırtımı bu bilgilere dayayarak gençlere sorunlarını çözme konusunda yardımcı olmaya çalışırım. Tabii bütün bunlar asla didaktik olmadan, olayların içinden ya da dostça söyleşiler şeklinde satır aralarına serpiştirilir.

Gençlik edebiyatının gelişimini, sizin yazmaya başladığınız dönemden bugüne kadar nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok da kesin konuşmak istemiyorum ama izleyebildiğim kadar, daha çok karakterlerin genç olduğu, aşk ve eğlencenin ağır bastığı konular işleniyor gibime geliyor. Hoş ve eğlenceli öyküler...

Kitaplarınızda gençlerin gelişimine katkı sunmak, onlara yol göstermek önemli bir yer tutuyor. Eserlerinizde vermek istediğiniz temel mesajlar nelerdir? Genç bir okur, sizin romanlarınızı okuduğunda hangi değerler veya fikirlerle buluşmasını umut ediyorsunuz?

Bir gencin her şeyden önce 'sorgulayarak düşünme' yi öğrenmesi gerektiğine inanıyorum. 5 N 1 K... Ne? Neden? Nasıl? Nerede? Ne Zaman ve Kim? Bunu öğrenip uyguladığı zaman hayatla ilgili her türlü kararı alırken zorlanmayacaktır.

Uzun soluklu kariyeriniz boyunca pek çok başarı elde ettiniz. Sizin için başarı kavramı ne ifade ediyor? Onca yılın ardından hâlâ yazmaya devam etmenizi sağlayan motivasyon nedir?

'Başarı'yı şöyle tanımlıyorum da diyebilirim. Şu yaşımdan(83) geriye baktığımda... 'Şükürler olsun! Hayatım boşa geçmemiş' diyebiliyorum!

Son olarak, bugünün gençlerine vermek istediğiniz bir mesaj var mı? Sizin kitaplarınızla büyümüş olanlar ve yeni nesil okurlar için neler söylemek istersiniz?

Gençlere imkanları nispetinde gezsinler, görsünler, deneyimlesinler, derim. Önce kendi ülkelerini... Öyle ilginç kentler, yerler var ki... Ve otobüslerle, trenlerle yapılabilen geziler bunlar. Daha sonra da olanaklarının elverdiğince diğer ülkeleri görmelerini, kültürlerini tanımalarını... Ve bol bol okuyup kendilerine ufuklar açmalarını...

Onocrona

Sanatçı: yuqselcan

İstemem Eksik Olsun!

Himmet ÇOKAL

Dünyalık telaşı insan kalabilmek olan ademdir yoldaşım
Her gördüğü sofraya çöküp kaşık daldıran mahlukat değil.
Zamanın hükmüne boyun eğmeden yaşayanla beraberim,
Sırf hakkında iyi konuşulsun diye doğruları susanla değil.

Bir servet ki gönülden çağırınla dostluktur hep kurduğum,
Kurguya dayalı kalabalıklarda görünmek huyum değil.
Benimle gülüp benimle ağlayabilenledir her daim yolum,
Köşeyi dönünce arımdan atıp tutanlarla asla değil.

İyi, kötü sıfatını hak edene itham edenle yürürüm yolu,
İşim düşer telaşıyla aslına aykırı beyanda bulunanla değil.
Emeği alın terinde yoğrulmuşla soluklanırım bir köşede,
Hakkını vermediği işe, hakkım diye veryansın edenle değil.

Eskiler ne güzel ifade etmiş: Zıttınla terbiye olursun diye
Bu dünyada merhametliysen zalim ile, bilgiliysen aptal ile.
Bilmelisin, iyinin iyiye denk gelmediği bir çağda yaşıyorsun.
Anlamayana insanın özünden hacet yok, istemem eksik olsun.

fotoğ-RAF

(Alperen Dil | Great Smoky National Park)

etimog-RAF

“muhâkeme”

(Akıl yürütme, Etraflıca düşünme, İki tarafı dinleyip hüküm verme)

Dilimize Arapçadan geçmiştir. **Karar** ve **hakimiyet** manasındaki hüküm kelimesinden türemiştir.

“Halk hangi olaya merak sardıysa onu telleyen pullayan haber tellalları, aracı borsası simsarları vardır. Ortaya uydurmasyondan öyle şaheserler çıkarırlar ki bu halk aldatıcı o yalanlara karşı akıl ve **muhakeme** bakımından en donanımlı olan tedbirliker bile senede birkaç defa bu oltaların yemlerine tutulmaktan kurtulamazlar.”

Hüseyin Rahmi Gürpınar
Kesik Baş

“Sömürgecilik ne düşünen bir makine ne de **muhakeme** yeteneği olan bir bedendir. Sömürgecilik çıplak şiddettir ve ancak daha büyük bir şiddetle karşılaştığında boyun eğer.”

Frantz Fanon
Yeryüzünün Lanetlileri

Paramparça

Çizer: Süveyda GÜLEÇ

Bir Sokak, Çokça Hayat ve Bir Kadın: Vivian Maier

Recep EMRE

Vivian Maier, gizemli bir kutunun insana sunabileceği belki de en büyük sürprizlerden biriydi. Kim bilebilirdi ki bu keşif, 20. yüzyıl çağdaş sokak fotoğrafçılığına damgasını vuracaktı. Geçimini mütevazı bir şekilde dadılık yaparak sağlayan Maier, ölümünden sonra ortaya çıkan fotoğraflarıyla birçok kişinin fotoğrafa bakış açısını tamamen değiştirmiştir.

Hayatı

Vivian Maier, 1 Şubat 1926 yılında New York'ta doğdu. Fransız bir anne ve Avusturyalı bir babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. Çocukluk ve gençlik yıllarının bir bölümünü Fransa'da geçirdi. 1950'li yıllarda ABD'ye dönerek Chicago ve New York'ta dadı olarak çalışmaya başladı. Bakıcı olarak çalıştığı ailelerin bile fark etmediği, sonradan dünyayı etkileyecek olan fotoğrafçılık tutkusu tam da bu dönemlerde başlamıştı. Çoğu zaman çalıştığı ailelerle birlikte yaşayan Maier, kazancının neredeyse tamamını fotoğraf filmlerine harcıyor, bu tutkusu her geçen gün daha da artıyordu. Çekimlerinin çoğunu bakıcılığını yaptığı çocukları gezdirirken ya da izinli günlerinde yapardı. Maier'in fotoğraflarında öne çıkan kişiler genellikle bu gezileri sırasında karşılaştığı sıradan insanlardı. Kısa sürede binlerce fotoğraf ve film biriktiren Maier, bunları birileriyle paylaşmak yerine mütevazı çatı katı odalarında saklamayı tercih etti. Fotoğraflarının hemen hemen hepsini kutularda, negatifler halinde muhafaza etti. Maier'in kişiliği de en az eserleri kadar gizemliydi: İçine kapanık, özel hayatına fazlasıyla düşkün ve bağımsız bir karakterdi. Birlikte yaşadığı aileler onun hakkında çok az bilgiye sahipti. Çocuklarla arası oldukça iyi, işine son derece özen gösteren, sessiz ama disiplinli bir yaşam sürüyordu.

Fotoğraflarının Keşfi

Yirminci yüzyıl sokak fotoğrafçılığına damga vuracak bu eserler, 2007 yılında Chicago'lu genç bir tarih tutkunu olan John Maloof tarafından tesadüfen keşfedildi. Maloof, üzerinde çalıştığı bir tarih kitabı için yaşadığı şehir olan Chicago ile alakalı eski fotoğraflar ararken, yaşadığı mahallede yer alan açık arttırma dükkanına gider. Bu açık arttırmalarının birinde içinde yüzlerce negatifle dolu bir kutuya rastlar. Müzayede sahipleri bu kutunun fotoğrafçı Vivian Maier'e ait olduğunu söyler. Maloof elindeki negatiflerle dolu kutu ile koşarak eve gider ve aynı gün bu gizemli fotoğrafçı hakkında araştırma yapmaya başlar. Ama sonuç nafiledir. Vivian Maier hakkında internette hiçbir bilgi yoktur. Maloof, bu başarısız girişimin ardından satın aldığı kutunun içindeki negatifler arasından kendi projesi için işe yarayacak bir kaç resim aramaya başlar. Ancak resimlerin hiçbiri projesine fayda sağlayacak türde fotoğraflar değildir. Günler sonra, bu negatiflerle ne yapacağını düşünürken aklına bazılarını dijital bir ortama aktarmak gelir. Başlangıçta birkaç eski aile fotoğrafıyla karşılaşacağını sanan Maloof, daha önce hiç görmediği tarzda, çok güçlü ve özgün karelerle karşı karşıya kalır. Elde ettiği bazı resimleri oluşturduğu bir blog sayfasında paylaşır. Bu paylaşım kısa süre içinde binlerce kişinin dikkatini çeker. Yapılan yorumlar inanılmazdır. Maloof bu beklenmedik ilginin ardından yaşadığı şehirde ki diğer müzayedeleri gezerek Vivian Maier den kalan binlerce negatifi biriktirmeye başlar.

Vivian Maier'in yüz binden fazla negatiften oluşan arşivi; New York, Chicago ve Fransa'da çekilmiş sokak resimleri, portreler, otoportreler ve gündelik yaşam detaylarını içeriyordu. Bu keşif, yalnızca Vivian Maier'in değil, John Maloof'un da hayatını değiştirecekti. Maloof büyük bir emek harcayarak, elindeki yüz binlerce negatifi yavaş yavaş bastırmaya başladı. Kendi imkanlarıyla müzelere ve dergilere yazılar yazıyor, bu eşsiz keşfi insanlara anlatmak için yoğun bir çaba sarf ediyordu. Uzun uğraşlar sonucunda bir fotoğraf galerisinin dikkatini çekmeyi başardı ve bu sayede Vivian Maier'in fotoğraflarını dünyaya tanıtmaya fırsatını buldu.

Hakkında Yapılan Belgesel

2013 yılında John Maloof ve Charlie Siskel tarafından yönetilen "Finding Vivian Maier" (Vivian Maier'i Bulmak) adlı belgesel, Maier'in hayatını, eserlerini ve ardında bıraktığı gizemleri konu alıyor. Bu yapım, Vivian Maier'in yaşamını hem onu tanıyan kişiler hem de sanat eleştirmenleri aracılığıyla sorgularken, onun eserlerini neden sakladığına dair sorulara da yanıt arıyor. Belgesel, sanatla kişisel gizliliğin kesiştiği noktada izleyiciyi derinden etkileyen bir anlatı sunuyor. Bu belgesel bizlere Maier'in fotoğraflarını daha yakından tanıma fırsatı sunarken, Maier'in gizemli yaşamını ve hâlâ cevapsız kalan sorulara da cevaplandırmaya çalışır.

Fotoğrafları ve Tarzı

Vivian Maier'in fotoğrafçılığı, sokak fotoğrafçılığı (street photography) türünün en güçlü örneklerinden biri olarak kabul edilir. 1950'lerden 1980'lere kadar uzanan fotoğraflarında; sıradan insanları, gündelik yaşamın dramatik anlarını, toplumsal değişimleri ve şehir atmosferini yansıtmaya çalışmıştır.

Fotoğraflarında belirgin bir kompozisyon disiplini, güçlü bir gözlem yeteneği ve insana dair derin bir merak göze çarpar. Maier'in öne çıkan bir diğer teması ise kendi yaptığı öz çekimleridir (selfie). Sokakta ve kendi evinde yer alan aynalardan ve vitrinlerden çektiği otoportreleri, bu gizemli fotoğrafçının dış dünyaya yansıyan sade ve özgün anları içerir.

Sıklıkla Rolleiflex marka çift objektifli bir kamera kullanan Maier, çalışmalarının büyük kısmını siyah-beyaz kare formatında gerçekleştirmiştir. Bu tercih, fotoğraflarına nostaljik ve sinematik bir ton kazandırmıştır. Vivian Maier, bir tesadüf sonucu hayatımıza giren ve ölümünden sonra sanat dünyasının gündemine gelen nadir isimlerden biridir. Eserleri yalnızca sanatsal yönüyle değil, aynı zamanda arkasında barındırdığı ilginç keşif hikâyesiyle de bizleri derinden etkiler. Onu tanıyan bir çoklarına göre Vivian Maier bu tarz bir ünü hiçbir zaman isteyecek biri değildi. Hayattayken ünlenmek istememiş olsa da, bizler bugün onun eserlerine büyük bir saygı ve hayranlıkla bakıyor, Vivian Maier'in mirasını yaşatmaya devam ediyoruz.

"Fotoğraflar bir şehri değil, o şehirdeki hayatı hatırlatır;
çünkü her fotoğraf, çekildiği andan daha fazlasını taşır içinde."

- Orhan Pamuk

Don Ritchie Kimdir?

İrem ATEŞ

Leylaklar ve tozlardan
Bir pencere
Bürünüyorum
En sıcak akşamlarda
Hep yeşil oluyor çimenler

Uzak yollar gidiyorum
Yalnız kalmaya
Ve kavruk bir rüzgara
Ve sayısız kana
Ve belirsiz rüyaya
Sararıyorum

Sonra yaz diyorum
Yaza yaz diyorum
Çiçekler sarı
Toprak sarı
Çimen sarı hala

Ve
Bazen
Bağırarak geliyor
İçimden:
"Çay koy Don Ritchie
161. kez

The Holdovers: Karlar Düşer, Düşer Düşer Ağlarım

Recep EMRE

The Holdovers (2023), Alexander Payne'in yönettiği ve 1970'lerin başında bir yatılı okulda geçen, nostaljik atmosferi ve birbirinden farklı karakterleri ile seyircisine harika bir dönem filmi deneyimi sunuyor. Filmin hikâyesi, Noel tatilinde evlerine gidemeyen birkaç öğrenciden biri olan Angus Tully (Dominic Sessa) ve onları gözetmek zorunda kalan katı, huysuz tarih öğretmeni Profesör Paul Hunham (Paul Giamatti) ile okulun aşçısı Mary Lamb (Da'Vine Joy Randolph) etrafında şekilleniyor.

Film, ilk bakışta klasik bir zıt karakterler çatışması gibi görünse de, aslında yalnızlık, hayal kırıklığı, insan ilişkilerinin kırılabilirliği ve istemsizce de olsa kurulan bağların insan üzerinde oluşturduğu pozitif değişimi çok katmanlı bir anlatı ile seyircisine sunuyor.

Dönemin Yansıtılışı ve Atmosfer

The Holdovers, 1970'lerin başındaki Amerika'yı hem görsel hem de duygusal tonuyla ustalıkla yansıtıyor. Filmin renk paleti, kadrajları ve hatta kamera hareketleri, o dönemin sinema estetiğine sadık bir şekilde tasarlanmış. Bu nostaljik tercih, filmin duygusal tonunu güçlendirirken seyircisini de nostaljik bir yolculuğa davet ediyor.

Profesör Paul Hunham'ın Hayata Bakışı

Paul Hunham, öğrenciler tarafından sevilmeyen, burnu havada gibi görünen, keskin dilli bir tarih öğretmeni. Onun hayata bakışı, ciddi bir entelektüel mesafe ve hayal kırıklığı ile şekillenmiştir. Kendini bilgiye ve disipline adanmış olsa da, içten içe toplumdan dışlanmış, hayatın sunduğu insani sıcaklıklardan uzaklaşmış biridir.

Hunham'ın ironik tarafı, tarihi ve insanın zaaflarını çok iyi bildiğini düşünmesi ve bu konuda kendini ikna etmiş olmasıdır. İnsanların ve öğrencilerin hayata bakış açılarını sürekli eleştirir; onları olgun olmamakla, hayatı ciddiye almamakla, geçici hevesler ve hiçbir anlam ifade etmeyen planlar peşinde koşmakla suçlar. Shakespeare'in dediği gibi, "Hiç değer taşımayan şeylerden utan" minvalinde bir hayat felsefesine sahiptir.

Bu yönüyle Hunham'ın tavrı, Stoacı bir kabullenme hâlini andırır. İnsanların hatalarını değiştirmeye çalışmak yerine onları olduğu gibi görmek, hayatın iniş çıkışlarına karşı mesafeli durmak. Ancak onun Stoacılığı, antik felsefenin önerdiği aktif ve topluma dönük yaşamdan farklıdır. Marcus Aurelius'un tarif ettiği gibi görev ve sorumluluk bilinciyle topluma katkı sağlamak yerine, Hunham bu mesafeyi kendi içine kapanmanın ve yalnızlığının kalkanı hâline getirmiştir. Yani onun Stoacılığı, hem bilgelik arayışını hem de kırğınlıktan doğan bir yalnızlığı içinde barındırır.

Marcus Aurelius ve Kendime Düşünceler (Meditations) Kitabı

Filmin ilerleyen bölümlerinde Marcus Aurelius'un Kendime Düşünceler (Meditations) kitabına atıflar yapılır. Bu kitabın, Profesör Paul Hunham'ın hayatında büyük bir öneme sahip olduğunu keşfederiz. Bilindiği üzere bu eser, Stoacı bir bakış açısı sunar: Hayatın geçiciliği, karşılaşılabilecek zorluklara karşı sahici bir duruş sergilemek ve insan davranışlarını hırs ve arzularıyla birlikte olduğu gibi kabullenmek.

Hunham'ın hayatı, bu Stoacı çerçevede şekillenmiştir. İnsanlardan uzak durması, içinde bulunduğu hayatı ve kaderini kabullenışı, adalete ve disipline verdiği önem, Marcus Aurelius'un öğretileriyle örtüşür. Ancak onun bu felsefeyi uygulama biçimi, Stoacılığın özündeki topluma katkı ve insanla bağ kurma yönünü eksik bırakır. Hunham için Stoacılık, hem bir hayatta kalma stratejisi hem de kırılmamak için örülmüş bir duvar gibidir.

Film, bu felsefenin tek başına insanı mutlu etmeye yetmediğini, diğer karakterler üzerinden açık bir şekilde gösterir. Hunham, Kendime Düşünceler kitabında ki gibi dünyayı kabullenmeye çalışsa da, Angus ve Mary ile kurduğu bağ sayesinde insanî sıcaklığı yeniden hisseder. Böylece onun "yalnızlığa çekilmiş Stoacılığı", yerini daha dengeli bir iç huzura bırakmaya başlar.

Karakterler Arasındaki Bağın Önemi

Hunham, Angus ve Mary arasındaki ilişki hikâyenin merkezini oluşturur. Başlangıçta bu üçlü arasında kurulan sert ve mesafeli ilişki, film boyunca yavaş yavaş çözülmeye başlar. Nihayetinde Hunham'ın hayatındaki tutukluluk hâli, Angus'un gençlik öfkesi ve Mary'nin yaşla yoğrulmuş sessizliği, birbirlerini tamamlar. Bu bağ, filmin en sıcak ve en insanî katmanını oluşturur.

The Holdovers, temposu sakin ama duygusal olarak derin bir film. Yalnızlık, hayal kırıklığı ve insana temas etmenin iyileştirici gücünü dikkatlice işliyor. Marcus Aurelius'un Kendime Düşünceler kitabı, Hunham'ın hayat felsefesini sembolize ederken, filmin sonlarına doğru karakterler arasında kurulan bağ bize şunu hatırlatır: Bilgelik bazen yalnız başına yetmez; insanın kalbini açtığı anda hayat biraz daha anlam kazanır.

fotoğ-RAF

(Alperen Dil | Great Smoky National Park)

Geride Gelseler

Ceren DİLEK

Şimdi çıkıp gelse olduğu yerden geçen günler
Kapıma dayansa o eskilerin tadı kokusu
Rüzgar yine zar zor döndürse kırmızı dargın rüzgar gülünü
Ve üflediğim baloncukları alsa götürse benden çok uzaklara
Karışık renkli akşamsefalarının yumuşak dokusuyla ellerimi boyasam tekrar
Ellerimi sürsem çimenlere,
Üstümü yeşil kahverengi karışımı renkler kaplasa
Sabahın dinginliği eşliğinde heyecanla uyanıp,
Yükseklerden akıp yeryüzüne dolan kar tanelerini izlesem
O zamanki bir meyvenin, o zamanki bir yemeğin tadını tekrar alsam doya doya
Kavun kokan bir yaz akşamında gün batımının alacalı bulacalı manzarası
Gözlerimi kamaştırırsa yeniden
Eski bir 23 Nisan kutlamasında çocuk olsam bir daha
Kırmızı beyaz kurdeleleri ellerime dolayıp,
Yapışkan horoz şekerlerini tatsam
Marşlar kulaklarımı tekrar eski coşkusıyla doldurup taşırırsa
Elime alıp arkasına karton yapıştırdığım şiir kağıdını,
Tekrar çıkıp haykırarak okusam
Sessizlikler içinde
Şimdi çıkıp gelse eski günler
Mutluluđu şimdi olduğum kaotik noktada gördüğüm o eski günler
Yanılgılara kapıldığım,
Kapılmakla hata yaptığım
Asıl gerçek olanını fark edemediğim
Gerçek olanın anın kendisi olduğunu anlayamadığım o küçük günler,
geride gelseler.

Fark Edilmeyen

YükselCan BIÇAK

Kenara alınmış gibi,
Yangınlaşan duyuların hüküm sürdüğü esnada
Sanki birileri mesajını eksik etmiyor
İçeriden içeriye.
Tekrardan olunur mu söz sahibi?
Şu an olmaklar içerisinde en rezilini
Yaşarken, bi' yaşatılan
Ölümsüzlüğü bilinen yapının her yeri kanatılırken
Nasıl zevk alabilir, ölümü belli olan?
Fark edemedim.
Eğer uyanmazsa, amaçsız kalacak birini
Tüm çabalarıma rağmen rahatından edemedim.
Sanırım o yüzden biraz rahatsızım.
Kısımlarca üzerine yürüyen
Kızgınlığı dilinden düşüncelerine
Fayda sağlar mı artık görüşmelerine?
Biraz daha hisli ve isliyim.
Ayrılmadan biraz önce,
Sonuçta yaygınlaşmak her zaman nasip olmaz
Bu yanmakta olan parçalarıma.
Yetiştirilen bi' çile,
Hep sonrası için nedense,
Hem de ayrılmadan biraz önce,
Henüz yetişmemişken
Yetiştiren.

Farklı Coğrafyalar Benzer Hikayeler: “Mezuniyet”

Hüseyin ÇAKIR

Bir baba kızı için en fazla ne kadar ileri gidebilir sizce? Dürüst ve ahlaklı diye bilinen doktor bir baba kızının geleceği uğruna doğrularından şaşar mı? Ya da kızı babasına uyup buna müsaade eder mi? Birazdan size bahsedeceğim 2016 yılı yapımı Romanya filmi “Mezuniyet” tam da böyle bir çıkmazın içine sokuyor seyirciyi. Ahlaki ikilem, liyakat, vicdan, toplumsal yozlaşma gibi kavramları merkezine alıp seyirciye adeta “Siz olsaydınız ne yapardınız?” sorusunu soruyor sessizce.

2000 sonrası ortaya çıkan Rumen Yeni Dalgası akımının en önemli örneklerinden “Mezuniyet”. Gerçekçilik ve minimalizmi temelinde alarak seyirciyi ahlaki ve bireysel ikilemler arasında bırakıyor ve toplumsal eleştiri yapıyor. Yönetmen Christian Mungui 2007 yılında “4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün” filminde kürtaj meselesi üzerinden eleştirisini yapmış ve Cannes’ın en büyük ödülü Altın Palmiye’ye layık görülmüştü, ardından 2012 yapımı “Tepelerin Ardında” filminde ise dini baskı ve dinsel fanatizm gibi kavramlar işlemiş ve Cannes’da büyük ses getirmiş; En İyi Senaryo ve En İyi Kadın Oyuncu gibi ödüllere uzanmıştı.

Diğer iki film kadar güçlü bir eleştiri var yine karşımızda “Mezuniyet” filminde. Romanya’nın küçük bir kasabasında yaşayan 3 kişilik bir aileye konuk oluyoruz ama kameranın odağı daha fazla baba Romeo ve üniversite sınavlarına hazırlanan Eliza’da. Eliza İngiltere’de okumak için burs kazanmıştır ama İngiltere’ye gitmeden önce son defa mezuniyet sınavlarında başarılı olması gerekmektedir. İşte bu noktada ülkemizin acımasız sınav gerçekleri ile çok benzer bir noktada yakalıyor film Türk seyirciyi. Başarı ve iyi bir gelecek elde etmek için çocuğundan daha fazla stres olan ve herkesi bu strese sürükleyen ebeveynlerden biri Romeo. Gel gör ki bu stresin içinde sınavlara birkaç gün kala Eliza okul yakınlarında cinsel saldırıya uğruyor ve hikaye bambaşka bir hal alıyor.

Ülkemizde ve daha birçok ülkede son yıllarda zirveyi gören toplumsal çürümeyi gözler önüne seriyor film, bu yönüyle de çok gerçekçi bir hikaye izliyorsunuz.. Torpil arama, tanıdık biri bulma, yakınına iş ayarlama film boyunca karakterlerin ağızından düşmüyor. Filmin gösterime girmesinin üzerinden 10 yıla yakın bir süre geçmesine rağmen de film hala güncelliğini koruyor..

Kabuk

Hakan CİĞER

Ben bir türlü eve dönemeyen bir kaplumbağa
Beni bir insan alır bir diğer çimene
Beni ne suyun altına, ne bataklık kıyısına
Beni asfaltın tam ortasına
Böyle yanmaya, külden değil de rahimden doğmaya bırak
Beni hafta hafta sayınlara geleceğim diye
Sızlanayım
Bu sefer yeniden doğmaya gücüm bile kalmasın
Dik inen bir yağmurun ortasına bırakma
Çivilenemem
Çivilenemeemmmm
Tuzlu kalsın benim ağızım
Lut'un en dibinde,
tuzlu kalsın benim ağızımmmm
Dilime bir zehir çal
Dudağıma süt, alınma bir leke
Sırtımdaki lekeyi alınma taşı
Sana nasıl göründümse bu sırtla
Bana düz göründü bu göğüs

Kır kabuğumu sana verdiğim çekiçle
Beni milyon yıl yaşamaktan kurtar

Femme Dans Un Jardin. Vincent van Gogh, 1887.

Tuval üzerine yağlı boya, 51 cm x 62,5 cm.
Private collection

Vincent van Gogh'un 1887'de Paris döneminde yaptığı Bahçede Yürüyen Kadın, sanatçının diğer bilindik eserlerine nazaran daha dingin bir tarafını gösterir. Gölgeler arasından süzülen ışık, yeşil ve altın tonlarının yumuşaklığı ve bahçedeki ritmik düzen, tablonun huzurlu havasını kurarken Pissarro ve Seurat gibi İzlenimcilerin etkisini hissederiz tabloda. Van Gogh'un kendine özgü sesinin de yavaş yavaş belirginleştiğini görürüz. Bu eser, onun yalnızca acının ve çalkantının ressamı değil, gündelik hayatın sade güzelliklerini de derinden hisseden bir sanatçı olduğunu hatırlatır bizlere.

fotoğ-RAF

(Alperen Dil | Great Smoky National Park)

Edebiyat Kültür Sanat
raf